

Костянтин МАШНЕНКОВ

Національна академія державного управління
при Президентіві України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ВЗАЄМОДІЯ ЕКОФІЛЬНИХ ТА ЕКОФОБНИХ НАСТАНОВ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ СВІДОМОСТІ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Аналізується сутність екофобії та екофілії як свідомість суб'єктів державного управління. Розмежовуються поняття природовідповідних і природоневідповідних форм державності. Обґрунтовується доцільність екосистемного погляду на феномен держави. Пропонується зміна поглядів на державу як апарат панування над природою, на інституцію, що співпрацюватиме з нею.

Ключові слова: держава, екологічна держава, екофобія, екофілія, екоанархізм, екофільний стиль державного управління, природовідповідна державність.

Константин Машенков. Взаимодействие экофильных и экофобных установок в процессе развития сознания субъектов государственного управления

Анализируется сущность экофобии и экофилии как сознание субъектов государственного управления. Разделяются понятия природосообразных и природообразных форм государственности. Обосновывается целесообразность экосистемного взгляда на феномен государства. Предлагается смена взглядов на государство как аппарат господства над природой, на институт, который будет сотрудничать с ней.

Ключевые слова: государство, экологическое государство, экофобия, экофилия, эконоанархизм, экофильный стиль государственного управления, природосообразная государственность.

Kostyantyn Mashnenkov. Correlation of eco-philias and eco-phobias regulations in the process of development of consciousness of public administration subjects

The essence of eco-phobia and eco-philias as public administration subjects is analyzed. The concepts of those things that meet to nature forms and those ones that do not meet to nature forms of statehood are distinguished. The expediency of ecosystem view on the phenomenon of the state is proved. Change of opinions on the state as an apparatus supremacy over nature on the institution that cooperates with it, is offered.

Key words: state, ecological state, eco-phobia, eco-philias, eco-anarchism, ecophilic style of public administration, statehood consistent with nature.

Держава як соціальний інститут із самого початку виникнення взяла на себе місію не лише скеровування внутрішньосупільних взаємин людей та спільнот на певній території, але й управління процесами

© Машенков К. А., 2014

супільного та індивідуального природокористування. Більше того, саме виникнення державності означало, що безпосереднє присвоюване природокористування зайняло другорядне значення порівняно з виробничим перетворенням природних ресурсів на економічні блага.

У системному аспекті це тягнуло за собою у всезростаючих масштабах перебудову біосфери в межах території країни відповідно до власних ціннісних орієнтирів державців та аксіосфери суспільства, що передбачало створення штучного довкілля, яке все більше відрізнялося від природного. У свою чергу, природне довкілля деградувало під тиском виробництва та побутової діяльності людей.

Саме створене природою довкілля, починаючи ще з додержавних часів людської історії, сприймалося як на індивідуальному, так і на суспільному рівні досить суперечливо. Природа слугувала, з одного боку, джерелом різних благ і можливостей, а з іншого – загроз та небезпек. Люди, як і будь-який біологічний вид, були в симбіозі з одними видами і постійно вели міжвидову боротьбу за існування з широким колом інших видів та постійно відчували на собі тиск небезпечних чинників неживої природи.

Відповідно люди постійно прагнули до максимізації можливостей природи і мінімізації небезпек з її боку шляхом перетворення природних екосистем. Цій меті слугувало нагромадження знань та винайдення все більш ефективних знарядь, машин і технологій, що поєднувалося зі створенням більш масштабних і потужних соціальних структур, які змінювали порівняно нечисленні та досить просто організовані родинні й племінні спільноти. Однак особливо успішним у боротьбі людського виду за існування та збільшення своєї чисельності в біосфері стало винайдення такої соціальної машини, як держава. Тобто однією з найважливіших підвалин, на якій базувалася генеза державності, була екофобна тенденція у свідомості людей, їх страх перед природою й прагнення спочатку захиститися від її загроз, а потім перейти до її підкорення та перетворення на користь людини. Отже, виникнувши, держава стала тим феноменом, який поряд із технікою стрімко підвищив потужність людського впливу на природу. При цьому з кожним новим витком державотворення потужність впливу людини на екосистеми зростала в геометричній прогресії. Тому до численних тлумачень держави можна додати трактування її як феномену, створеного людським видом для розширення своїх можливостей у боротьбі за існування в екосфері та нарощування інтенсивності свого домінування над іншими видами. Природна саморегуляція екосистем усе більше витісняється людським управлінням, одним із найпотужніших різновидів якого є державно-управлінський вплив на біосферу країни.

Однак потужність екоуправлінської функції на сьогодні сягнула

таких меж, що почала загрожувати самим людям через порушення природовідповідності. Штучне високоурбанізоване довкілля, штучна їжа, одяг зі штучних матеріалів, попри всі зусилля зробити існування максимально комфортним, виявилися шкідливими для людського здоров'я. Це ставить перед людиною як біологічним видом питання про те, як переформатувати державу з апарату людського насильства й панування над екосистемами, боротьби з природою на апарат співробітництва з нею, а також турботи про довкілля. Отже, екофобні настанови у свідомості влади й суспільства повинні змінитися на екофільні, тобто на зміну страху перед природою повинна прийти любов до неї. А це, як свідчать реалії сучасних практик державного управління, є дуже непростим завданням. Для цього, на наш погляд, необхідно навчитися глибше та багатосторонніше дивитися на феномен держави і державного управління. Особливо це стосується погляду на них з біологічної, екосистемної точки зору, переступивши через табу на біологізаторство, яке є наразі тотально поширеним у гуманітарних науках загалом та в державному управлінні зокрема. Не випадково відомий російський біолог В. Р. Дольник один із циклів своїх статей назвав «Етологічні екскурсії забороненими садами гуманітаріїв», де він у контексті своїх еколого-гуманітарних розвідок розглядає проблему державотворення [6].

В. Р. Дольник продовжує цю тему і в інших своїх працях. Аналогічні дослідження бачимо в працях таких біологів, як В. Г. Горшков, К. Я. Кондратьєв, С. Г. Шерман. На їх думку, як конструктивні, так і деструктивні форми державотворення мають біологічне підґрунтя, яке доцільно враховувати при розбудові системи державного управління.

У галузі державного управління державотворення та держава розглядаються експліцитно та емпліцитно лише як витвори людської культури, що піднялися над біологічними закономірностями й розвиваються незалежно від них за власними принципово іншими законами (Д. В. Вітер, Л. Л. Прокопенко, О. М. Руденко, Л. М. Усаченко, І. М. Архипенко, В. В. Заблоцький, В. В. Карлова, В. П. Єлагін). Однак, на нашу думку, тлумачення державотворення як процесу, що має надбіологічний характер, ґрунтується на надмірному перебільшенні принципів відмінностей між культурно-історичним та еволюційно-біологічним. Такі відмінності, безперечно, є, але не настільки великі, як це усталалося вважати в гуманітарних науках.

Метою статті є аналіз можливостей тлумачення державотворення в контексті екобіологічного підходу, розглядаючи державу не тільки як апарат управління соціумом в інтересах еліти або загалу й інструмент внутрішньосуспільної та міжсуспільної боротьби, але й як один із феноменів, створений людьми як біологічним видом, що є

однією з найпотужніших конкурентних переваг у боротьбі за існування в екосистемах на територіях відповідних країн, що первинно стимулювався переважанням у свідомості суспільства і влади екофобних настанов над екофільними.

Феномен держави в тому, що вона є водночас і соціальним, і біологічним явищем. З таким явищем, як утопія ми маємо справу тоді, коли в державотворчих шуканнях проектується модель держави, яка не узгоджується з біологічною природою людини. Так, В. Р. Дольник вважає, що саме невідповідність соціалістичної моделі держави структурі інстинктів людського виду перетворює дуже привабливу ідею соціалізму на нежиттєздатний проєкт. «Починаючи з Платона, – пише він, – сила-силенна мислителів намагалися конструювати ідеальне суспільство і державу... Соціалістичні утопії мислителі конструювали з глибокої давнини неодноразово, і всі вони на папері виглядали гладко. Проте спроби їх реалізувати в будь-якій формі – від релігійного братства до індустріальної держави – зазнавали невдачі, провалюючись у прірву вроджених програм поведінки. У підсумку виходив «реальний соціалізм». Людям могло здаватися, що вони будують, а насправді вони руйнували досягнення попередніх формацій; їм здавалося, що вони прямують до сяючих вершин, а насправді вони скочувалися в яму, воронку економічної неефективності, безправ'я, морального спустошення і духовного збідніння. Якщо соціалізм легкодосяжний, але не такий, якого хочуть, то комунізм – утопія недосяжна. Комунізм утопічний тому, що він не відповідає жодним нашим інстинктивним програмам. Таке суспільство неможливе для людей навіть на короткий термін» [5, с. 225] (тут і далі переклад наш. – К. М.).

Стосовно нашої теми, слід зазначити, що сьогодні серед розмаїття різних утопій конструюються й такі, що мають екологічну спрямованість – екоутопії, екотопії тощо. Утопії мають не лише деструктивний, а й конструктивний характер, залежно від того, як до них ставляться [7; 11]. Насамперед потрібна ідентифікація утопії як утопії, а не як істини, а також спроможність розмежовувати в тих чи інших проєктах утопічні та реалістичні елементи. Зокрема, такий аналіз потрібен щодо проєктів, які описуються концептами «екологічна держава», «ноосферне державне управління» [4] тощо.

Обидва концепти описують у різних формах системи державного управління, зорієнтовані на екофільні настанови, які мають спільне інтелектуальне та інстинктивне підґрунтя. Але таке саме підґрунтя мають і екофобні форми свідомості суспільства та влади. Тому обґрунтовуючи необхідність переорієнтування на даному етапі державотворення державного управління в бік екофільних орієнтирів слід подумати про те, як це зробити не врозріз з інстинктивними

програмами громадян та державних управлінців, а шляхом стимуляції вивільнення потрібного на даний час типу інстинктивних екофільних інтенцій. Бо як зазначають Ю. В. Безверхий, В. П. Беркут, порівнюючи екофільні та екофобні тенденції соціального відображення дійсності: «Було б помилкою одну з них вважати виявом абсолютного добра, а іншу – абсолютного зла. Ці протилежні сторони екологічної свідомості виявляються на різних історичних етапах із закономірною необхідністю» [1, с. 56]. Аналізуючи феномен екофобії, вони виокремлюють щонайменше дві істотно різні форми екофобної свідомості, одну з яких називають біогенною, яка впливала з переживання первісною людиною своєї слабкості перед силами природи, а іншу – антропогенною, яка, навпаки, виникає внаслідок відчуття сучасною людиною сили перед природою, набутої внаслідок стрімкого зростання науково-технічної оснащеності людського виду та організації в соціальні структури гігантських масштабів, якими, зокрема, є різного роду форми державності. «Упродовж тисячоліть, – пишуть вищезгадані автори, – екополітика, продиктована екофобною свідомістю, попри всі негативні наслідки й втрати, була ефективною, і лише в останній третині ХХ століття стало очевидним, що вона вичерпала свій прогресивний потенціал і стала таїти в собі глобальну екологічну катастрофу» [1, с. 57].

Крайні форми такої катастрофи науковці описують поняттям «екоциду», яке може у формі як глобального екологічного самогубства людства, так і локального знищення однієї держави іншою шляхом свідомого руйнування екосфери держави-противника, яке тягне за собою вимирання населення країни. За таких умов, ураховуючи укоріненість екофобії та екофілії в інстинктивних програмах людини, є підстави сподіватися, що зміна домінації мотивацій з екофобії на екофілію може відбутися спонтанно, автоматично, як це і буває з ініціацією інстинктивних програм у громадян та державців. Однак вплив культури на людину має силу, подібну до інстинкту, що зумовлює необхідність формування державної інстинкторелевантної екофільної культури державного управління та гальмування інерції, а тим більше подальшого розвитку екофобних форм свідомості у суспільства та суб'єктів державного управління.

У попередні періоди людської історії загинула величезна кількість людських популяцій через руйнування екотопів, у яких вони мешкали. Тому завдяки природному відбору сучасна людина має інстинктивні механізми любові до природи, на які може спиратися державна екополітика. «Співчуття до тварин, до дерев, – пише В. Р. Дольник, – прагнення не псувати їх даремно більше ніж необхідно. Дивна якість – співпереживання стражданням відмінних від нас істот. З ним народжується майже кожен із нас. Його дуже легко розвинути й посилити

до психологічної заборони. Щоправда, це почуття зникає, коли дитина переконається, що дорослі, поведінку яких він наслідує і яким він довіряє, легко порушують цю заборону» [2, с. 26]. Більше того, філософія – наука й мистецтво індустріального, а тепер інформаційного суспільства культивує в людині переконання у власній винятковості та незалежності від природи.

Однак пожвавлення екологічних рухів, переїзд усе більшої кількості людей з міст у сільську місцевість свідчить про те, що екофільні інстинкти в масовій свідомості сучасних суспільств пробуджуються попри прес та інерцію старої екофобної культури, створеної на попередніх шаблях державотворення. При цьому екофільна переорієнтація свідомості суб'єктів державного управління, на жаль, іде поки що меншими темпами, ніж суспільства загалом. Завдання переформатування ментальності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування полягає в кардинальній зміні наявної ситуації, коли розвиток екологічної свідомості суб'єктів державного управління перевершує загал і веде його за собою.

Надання державотворенню та державному управлінню екофільної орієнтації не вичерпується лише проблемою збереження природовідповідного для людського виду довкілля і блокування заміни екологічних благ штучними. Справа в тому, що нарощування екологічних проблем потенційно тягне за собою спалахи внутрішньовидового насильства в суспільствах. Російський політолог С. А. Нефедов постійно підкреслює, що екологічна деградація здатна бути спусковим механізмом екополітичного насильства. «Суть екополітичного насильства – пише він, – полягає в тому, що члени певного політичного співтовариства, незадоволені екологічною деградацією, вдаються до насильства для боротьби з членами політичної спільноти, що здійснює або підтримують політику руйнування навколишнього середовища. З одного боку, екологічна деградація стимулює вдатися до насильства правлячу групу, яка за допомогою державних сил безпеки може спробувати зупинити екологічно шкідливу активність. З іншого боку, екологічна деградація може підштовхувати до насильства і окремі групи населення, незадоволені екологічно шкідливою політикою держави, а також опозицію, готову скористатися цим невдоволенням у власних цілях» [9, с. 155].

Таким чином, продовження подальшого державотворення у формі насильства над природою буде стимулювати зростання внутрішньовидового насильства в масштабах як окремих країн, так і людства в цілому. Тобто екофобна державна політична свідомість є основним чинником переростання індустріального суспільства в суспільство ризику як на рівні окремих країн, так і в глобальному, загальносвітовому масштабі [2; 3; 8; 10].

Деякі науковці вирішення екологічних проблем вбачають у відмові від державності як антиприродного помилкового витвору людської культури стосовно природи людського виду зокрема і біосфери планети загалом. Тому висувуються різного роду екоанархічні проекти, які як крайню міру пропонують відмову від державотворення взагалі, а як більш м'який варіант – лібералізацію систем державного управління. На наш погляд, феномен державності має не лише культурогенне походження, його поява та розвиток закладені в природі людського виду та біосфери в цілому як таке, що повинно вдосконалювати людську природу та перебіг процесів в екосистемах і біосфері у більш довершених формах, ніж це було до того. Адже біосфера планети Земля всією геологічною історією демонструє тенденцію до все більшого ускладнення. Інша справа, що процес державотворення може йти як у природовідповідному, так і природному напрямі. Правильно вибрати напрям і є місією формування високорозвиненої екологічної свідомості суб'єктів державного управління.

Таким чином, державу доцільно розглядати не як позабіологічний феномен, створений примхою людської культури. Необхідність появи державотворчих процесів закладена в природі людського виду й задається логікою еволюції екосистем та біосфери планети. Проте державотворення, як і еволюція життя на землі, проходить чимало варіантів, більшість із яких не витримує перевірку на природовідповідність і елімінується в процесі боротьби за існування та природного добору. Відповідно екологізація державного управління повинна йти не лише шляхом балансування екологічних та економічних інтересів суспільства, але й у напрямі пошуків природовідповідних форм державотворення і вчасної відмови від форм державності, які виявили свою природневідповідність на даному етапі історичного розвитку. Зокрема, екофобна свідомість суб'єктів державного управління повинна вчасно змінитися на екофільну, інакше вона втратить свою життєспроможність.

Перспективами подальших наукових розвідок буде більш детальна розробка критеріїв щодо оцінки природовідповідності моделей державотворення.

Список використаних джерел

1. **Безверхий Ю. В.** Экофобное сознание: история и современность / Ю. В. Безверхий, В. П. Беркут // Воен.-ист. журн. – 2010. – № 8. – С. 56 – 62.
2. **Бек У.** Общество риска. На пути к другому модерну / У. Бек. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 383 с.
3. **Бехман Г.** Современное общество как общество риска / Г. Бехман // Вопр. философии. – 2007. – № 1. – С. 26 – 46.

4. **В. И. Вернадский** и ноосферная парадигма развития общества, науки, культуры, образования и экономики в XXI веке : кол. моногр. / под науч. ред. А. И. Субетто и В. А. Шамахова. В 3 т. Т. 2. – СПб. : Астерион, 2013. – 588 с.
5. **Дольник В. Р.** Непослушное дитя биосферы. Беседы о поведении человека в компании птиц, зверей и детей / В. Р. Дольник. – Изд. 4-е, дополн. – СПб. : ЧеРо-на-Неве : Петроглиф, 2004. – 352 с.
6. **Дольник В. Р.** Этологические экскурсии по запретным садам гуманитариев / В. Р. Дольник // Природа. – 1993. – № 1 – 3.
7. **Карпенко В. Є.** Гуманістично-ноосферне майбутнє: можливість чи утопія : монографія / В. Є. Карпенко ; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – Суми : Мрія, 2013. – 221 с.
8. **Колесніков Б. П.** Державне управління екологічними ризиками розвитку інформаційного суспільства / Б. П. Колесніков // Держ. упр. та місц. самоврядування : зб. наук. пр. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2010. – № 2. – С. 109 – 114.
9. **Нефедов С. А.** Экополитическое насилие как феномен современной политической жизни / С. А. Нефедов // Историческая и социально-образовательная мысль. – 2013. – № 5(21). – С. 154 – 158.
10. **Общество безопасности как альтернатива обществу риска** / Г. В. Косов, Д. А. Лушников, С. А. Нефедов [и др.]. – М. : АНМИ, 2006. – 212 с.
11. **Петрушенко О. П.** Утопія як феномен європейської культури: філософсько-антропологічний аналіз : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.04 / Петрушенко О. П. ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2013. – 31 с.

List of references

1. **Bezverhiy Yu. V.** Ekofobnoe soznanie: istoriya i sovremennost / Yu. V. Bezverhiy, V. P. Berkut // Voenn.-ist. zhurn. – 2010. – № 8. – S. 56 – 62.
2. **Bek U.** Obschestvo riska. Na puti k drugomu modernu / U. Bek. – M. : Progress-Traditsiya, 2000. – 383 s.
3. **Behman G.** Sovremennoe obschestvo kak obschestvo riska / G. Behman // Voпр. filosofii. – 2007. – № 1. – S. 26 – 46.
4. **V. I. Vernadskiy** i noosfernaya paradigma razvitiya obschestva, nauki, kulturyi, obrazovaniya i ekonomiki v XXI veke : kol. monogr. / pod nauch. red. A. I. Subetto i V. A. Shamahova. V 3 t. T. 2. – SPb. : Asterion, 2013. – 588 s.
5. **Dolnik V. R.** Neposlushnoe ditya biosferyi. Besedyi o povedenii cheloveka v kompanii ptits, zverey i detey / V. R. Dolnik. – Izd. 4-e, dopoln. – SPb. : CheRo-na-Neve : Petroglif, 2004. – 352 s.
6. **Dolnik V. R.** Etologicheskie ekskursii po zapretnym sadam gumanitariyev / V. R. Dolnik // Priroda. – 1993. – № 1 – 3.
7. **Karpenko V. Ye.** Humanistychno-noosferne maibutnie: mozhlyvist chy utopiia : monohrafiia / V. Ye. Karpenko ; Sum. derzh. ped. un-t im. A. S. Makarenka. – Sumy : Mriia, 2013. – 221 s.
8. **Kolesnikov B. P.** Derzhavne upravlinnia ekolohichnymy ryzkamy rozvytku informatsiinoho suspilstva / B. P. Kolesnikov // Derzh. upr. ta mists. samovriadyvannia : zb. nauk. pr. – D. : DRIDUNADU, 2010. – № 2. – S. 109 – 114.

9. Nefedov S. A. Ekopoliticheskoe nasilie kak fenomen sovremennoy politicheskoy zhizni / S. A. Nefedov // Istoricheskaya i sotsialno-obrazovatel'naya myisl. – 2013. – № 5 (21). – S. 154 – 158.

10. Obschestvo bezopasnosti kak alternativa obschestvu riska / G. V. Kosov, D. A. Lushnikov, S. A. Nefedov [i dr.]. – M. : ANMI, 2006. – 212 s.

12. Petrushenko O. P. Utopiia yak fenomen yevropeiskoi kultury: filosofsko-antropolohichniy analiz : avtoref. dys. ... d-ra filos. nauk : 09.00.04 / Petrushenko O. P.; Lviv. nats. un-t im. I. Franka. – L., 2013. – 31 s.

Надійшла до редколегії 17.10.14

УДК 35

Олексій ОНУФРІЄНКО

*Національна академія державного управління
при Президенті України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

РОЗБУДОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК РЕЗУЛЬТАТ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДЕРЖАВНО- ПРАВОВОГО ЗБЛИЖЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ПОШУКИ

Аналізується специфіка сучасних процесів зближення моделей, систем та механізмів державного управління й одночасної правової конвергенції. На основі отриманих даних розглядається проблема необхідності вивчення складної діалектики процесів державно-правового зближення, що мають спільну основу і тотожні концептуальні орієнтири та об'єднані ідеєю розбудови громадянського суспільства.

Ключові слова: державне управління, громадянське суспільство, розвиток національних правових систем, зближення у сфері державного управління, права людини.

Алексей Онуфриенко. Развитие гражданского общества как результат универсального государственно-правового сближения: теоретические поиски

Анализируется специфика современных процессов сближения моделей, систем и механизмов государственного управления и одновременной правовой конвергенции. На основе полученных данных рассматривается проблема необходимости изучения сложной диалектики процессов государственно-правового сближения, у которых имеется общая основа и концептуальные ориентиры, объединенные идеей развития гражданского общества.

Ключевые слова: государственное управление, гражданское общество, развитие национальных правовых систем, сближение в сфере государственного управления, права человека.

Oleksii Onufrienko. Development of civil society as a result of universal state and legal rapprochement: theoretical searches

© Онуфрієнко О. В., 2014

The specific of modern processes of rapprochement of models, systems and mechanisms of public administration and simultaneous legal convergence is analyzed. On the basis of findings the necessity of study of difficult dialectics of processes of state and legal rapprochement, united by general basis and idea of development of civil society, is considered.

Key words: public administration, civil society, development of national legal systems, rapprochement in the field of public administration, human rights.

У контексті сучасних суспільних наук проблема взаємодії та зближення концепцій і систем державного управління і одночасної конвергенції національних правових систем в умовах загальносвітових і регіональних інтеграційних процесів розглядається як одна з найактуальніших, але ще недостатньо досліджених. У контексті сучасних суспільних наук проблема взаємодії та зближення концепцій і систем державного управління і одночасної конвергенції національних правових систем, в умовах загальносвітових і регіональних інтеграційних тенденцій розглядається як одна з найактуальніших, але ще недостатньо досліджених. Учені-компаративісти в галузі державного управління, соціології, економіки, політології, культурології, юриспруденції тощо не можуть залишитися осторонь від вивчення складних особливостей та закономірностей поступового суспільного розвитку в цілому та державно-правової еволюції зокрема. Фундамент цих процесів, спрямованих в одному напрямі, закладено: у концепції правової держави і верховенства права, теорії розподілу влад, ідеї надійного захисту прав і свобод людини, принципах прозорості та підзвітності системи публічного адміністрування, незалежності та відповідальності засобів масової інформації тощо.

Вектори актуальних наукових досліджень скеровано на пошуки найбільш вдалих моделей державного управління та механізмів їх практичної реалізації, рецепції конкретних рішень стосовно організації державних органів та ефективних правових конструкцій, які опосередковують модернізацію публічного адміністрування і вже продемонстрували власну ефективність упродовж тривалого часу при розв'язанні споріднених проблемних питань у зарубіжних державах, за допомогою поступової відмови від неоптимальних архаїзмів, навіть якщо вони визначають традиційні особливості системи державного управління, правової або політичної системи чи історично зумовлені соціокультурною регіональною специфікою, нарешті, завдяки взаємовпливу практики, абстрактних ідей та теоретичної доктрини в цілому, свідомої системної роботи зі зближення законодавства та приєднання до міжнародних договорів тощо.

Убачається, що вагомими складовими універсальної глобалізаційної парадигми розвитку сучасних суверенних держав,